

3. Η βιβλιογραφική αναζήτηση

Γιατί; Τι; Πώς; Πού;
Ανατομία εμπειρικών άρθρων

Βασίλης Παυλόπουλος
Τμήμα Ψυχολογίας ΕΚΠΑ
Αθήνα, 2021

Βιβλιογραφική αναζήτηση: γιατί;

- Για ενημέρωση σχετικά με τα θεωρητικά μοντέλα και τα υπάρχοντα ερευνητικά πορίσματα. Τι έχει ήδη μελετηθεί; Ποια κενά εντοπίζονται; Ποιες προτάσεις έχουν διατυπωθεί;
- Για αναζήτηση των κατάλληλων μεθόδων και των ερευνητικών εργαλείων.
- Για τον εντοπισμό ειδικών περιπτώσεων (π.χ. παρεμβάσεις, διαχρονικές έρευνες, μετα-αναλύσεις).
- Για τη θεμελίωση των ερευνητικών ερωτημάτων ή/και υποθέσεων.
- Για σχολιασμό-ερμηνεία των ερευνητικών ευρημάτων.

Βιβλιογραφική αναζήτηση: τι;

- Οι πρωτότυπες πηγές είναι προτιμότερες από τις έμμεσες.
- Τα άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά με κριτές είναι προτιμότερα από τις αυτοτελείς εκδόσεις.
- Προς αποφυγή: διαδικτυακές πηγές χωρίς χρονολογία ή συγγραφέα, μη ειδικές πηγές.
- Οι παλαιότερες δημοσιεύσεις ίσως είναι ξεπερασμένες, ορισμένες όμως θεωρούνται κλασικές.
- Συνιστούν οι ετεροαναφορές τεκμήριο επιδραστικότητας μιας βιβλιογραφικής πηγής; Ναι μεν, αλλά...

Βιβλιογραφική αναζήτηση: πώς;

- Από τη βιβλιοθήκη στο διαδίκτυο: πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των έντυπων και των ηλεκτρονικών πηγών.
- Σχεδόν όλες οι έντυπες πηγές διαθέτουν πλέον διαδικτυακά εργαλεία αναζήτησης ή/και ψηφιακή έκδοση.
- Οι διαδικτυακές μηχανές αναζήτησης οι κωδικές τους (λέξεις-κλειδιά, συνθήκες and/or, χρήση εισαγωγικών "").
- Επιλογή της κατάλληλης πηγής (εγχειρίδια, επιστημονικά περιοδικά, μονογραφίες, ανθολόγια-συλλογές, πρακτικά συνεδρίων, διαδικτυακό περιεχόμενο).
- Οργάνωση και αξιοποίηση των αποδελτιωμένων πηγών.

Βιβλιογραφική αναζήτηση: πού;

- Η πύλη βιβλιοθηκών του ΕΚΠΑ lib.uoa.gr
- Ακαδημαϊκές μηχανές αναζήτησης: [Google Scholar](https://scholar.google.com), [PsycINFO](https://psycinfo.com), [Semantic Scholar](https://semantic.scholar.com), [Web of Science](https://www.webofscience.com)
- Το ευρετήριο βιβλίων [Google Books](https://books.google.com)
- Πηγές ανοιχτής πρόσβασης: [Directory of Open Access Journals](https://www.doaj.org)
- Ακαδημαϊκά-ερευνητικά κοινωνικά δίκτυα: [Academia.edu](https://www.academia.edu), [ResearchGate.net](https://www.researchgate.net)
- Ψηφιακά αποθετήρια: [PsyArXiv](https://psyarxiv.com), [OSF](https://www.osf.io)
- Το εικονικό ιδιωτικό δίκτυο (VPN) του ΕΚΠΑ (members only!): noc.uoa.gr/syndesh-sto-diktyo/eikoniko-idiwtiko-diktyo-vpn.html

Βιβλιογραφική αναζήτηση: μερικά tips

- Εντοπίστε εύστοχες λέξεις-κλειδιά αντλώντας από διδακτικά εγχειρίδια ή από σημαντικές δημοσιεύσεις.
- Εξαντλείστε τις λέξεις-κλειδιά χρησιμοποιώντας συνώνυμα.
- Διερευνήστε όλους τους συνδυασμούς από λέξεις-κλειδιά.
- Χρησιμοποιήστε φράσεις-κλειδιά εντός εισαγωγικών.
- Εξαντλείστε τους τρόπους αναζήτησης, πέραν του Google Scholar: κοινωνικά δίκτυα, επικοινωνία με συγγραφείς.
- Εντοπίστε βιβλιογραφικές πηγές μέσα από άλλες.

Αναζήτηση στις πηγές που ανακτήθηκαν

- **Οργανώστε** τις πηγές που εντοπίσατε:
 - ✓ Διαδικτυακοί σελιδοδείκτες (bookmarks)
 - ✓ Δημιουργία φακέλων και υποφακέλων
 - ✓ Χρήση ενός προγράμματος διαχείρισης βιβλιογραφίας και βιβλιογραφικών αναφορών (π.χ. Mendeley, Zotero).
- Εξοικειωθείτε με την **αναζήτηση εντός των πηγών** που έχετε εντοπίσει:
 - ✓ Η λειτουργία Advanced Search του Adobe Reader
 - ✓ Τα εργαλεία των προγραμμάτων διαχείρισης βιβλιογραφίας.

Ανατομία εμπειρικών άρθρων

- **Τίτλος.** Παρέχει πληροφορίες, όπως το γνωστικό αντικείμενο, το επιμέρους ερευνητικό πεδίο, η μεθοδολογική ταυτότητα, ο πληθυσμός-στόχος, ακόμα και το βασικό εύρημα(!).
- **Περίληψη.** Είναι μια μικρογραφία του άρθρου. Μπορεί ακόμα και να υποκαταστήσει το πλήρες κείμενο, όταν η πρόσβαση δεν είναι εφικτή.
- **Εισαγωγή.** Περιλαμβάνει τα θεωρητικά μοντέλα και τα πορίσματα προηγούμενων ερευνών. Οδηγεί στη διατύπωση των ερευνητικών στόχων.

Ανατομία εμπειρικών άρθρων

- **Μέθοδος.** Δημογραφικό προφίλ των συμμετεχόντων, ψυχομετρικά μέσα, τυχόν πειραματικοί χειρισμοί και διαδικασίες.
- **Αποτελέσματα.** Αποτυπώνει τους στατιστικούς χειρισμούς που διενεργήθηκαν χρησιμοποιώντας τεχνική ορολογία που δεν είναι εύκολα κατανοητή στους μη ειδικούς.
- **Συζήτηση.** Σύνοψη των ευρημάτων σε ρέοντα λόγο και αντιπαράθεσή τους με τη βιβλιογραφία και τις θεωρητικές αναμονές.

Ανατομία εμπειρικών άρθρων

- **Βιβλιογραφία.** Εκτός από οδηγός για εύρεση των πηγών, η ενότητα αυτή αποκαλύπτει στοιχεία για το άρθρο (π.χ. ανάλογα με τη χρονολογία, το είδος και τη γλώσσα των δημοσιεύσεων).
- **Παράρτημα.** Περιέχει συμπληρωματικό υλικό (π.χ. ένα νέο αυτοσχέδιο ψυχομετρικό μέσο), απαντάται σπανίως στα άρθρα και συχνότερα σε αυτοτελείς εκδόσεις.
- ▶ **Παραλλαγές:** πολλαπλές έρευνες σε ένα άρθρο, μετα-αναλύσεις, ποιοτικές έρευνες.

Οδηγοί χρήσης

- Αναζήτηση βιβλιογραφίας με το Google Scholar:
https://www.youtube.com/watch?v=xs-XJHb_0r4
- Σύνθετη αναζήτηση πολλαπλών εγγράφων pdf με το Adobe Reader ή το Adobe Acrobat:
<https://www.youtube.com/watch?v=4QzXH6Nh7wc>
- Διαχείριση βιβλιογραφίας με το Mendeley:
<https://www.youtube.com/watch?v=eyeZN3biAEU>
Tip: Προτιμήστε το (παλαιότερο) Mendeley Desktop από τα (νεότερα) Mendeley Reference Manager και Mendeley Citations Manager
- Διαχείριση βιβλιογραφίας με το Zotero:
<https://www.youtube.com/watch?v=Fx58z7XTtyk&t=1s>